

Libris .RO

Respect pentru autor

EVGHENI

EVTUȘENKO

Învâm înainte

Să nu mori înainte de moarte

– roman –

În românește de
ȘTEFAN DIMITRIU

EDITURA CD PRESS

	<i>Cuvânt înainte</i>	5
1.	Viața personală a anchetatorului Palcikov.....	11
2.	Spovedanie înainte de Puci	27
3.	Van Gogh împotriva tancurilor	78
4.	Fotbalul și alpinismul	90
5.	De câte ori a murit Brejnev ?	126
6.	Mai e mult până la-nchisoare?.....	149
7.	Șosete pentru Elțân, Președintele Rusiei.....	168
8.	Tadjicul din tanc	175
9.	Șoapta pitonului.....	177
10.	Piersica de pe stâncă	191
11.	Pardesiul Evtușenkologului Numărul Unu	194
12.	Două șepci cu Turnul Eiffel.....	202
13.	Chitară cu șase sau cu șapte strune?.....	218
14.	Un autograf cu lipsuri	230
15.	„Numai șerpii pielea-și lasă“	245
16.	Un covor în poarta de fotbal	256
17.	Scârna-l joacă pe om	297
18.	Tava cu șerbet	315
19.	Cea mai bună poezie proastă a mea	319
20.	Omul-Violoncel	329
21.	„Te voi înlocui la greu“	336
22.	Dumnezeul Japoniei	349
23.	Atanda!.....	361
24.	Iubitorii de labirinturi.....	365
25.	Ultima stâncă	372
26.	Versul din vis.....	377
27.	Plecarea tancurilor	381
28.	Sacou pentru umeri străini	383
29.	Mundirul Mareșalului	402
30.	Despărțirea de steagul roșu	406
31.	Faraway so close.....	408
32.	Acolo unde se termină șinele	411
33.	Și iarăși tancul, iarăși tadjicul	421
34.	Muncitorul și colhoznica.....	423
35.	Și iarăși despre viața personală a anchetatorului Palcikov..	430
	<i>Interviu „Radio România Actualități“ – 5 iulie 2006.....</i>	<i>432</i>

Viața personală a anchetatorului Palcikov

Viața personală a anchetatorului penal Stepan Palcikov consta în faptul că el nu avea niciun fel de viață personală.

Cel puțin așa susținea soția sa, Alevtina – șefa secției de reptile de la grădina zoologică din Moscova – care, după ce soțul ei dispăruse nu se știe unde, nu primise de la el, din acel loc necunoscut, nici măcar o telegramă de felicitare, cu ocazia aniversării a zece ani de la căsătoria lor.

Când apărui, în sfârșit, după câteva săptămâni, mirosind îngrozitor a tren și a hoteluri și, lingușindu-se pe lângă ea, vru să-i strecoare un buchețel subțire de garoafe pe care-l scosese dintr-o servietă burdușită cu o grămadă de lucruri, amestecate acolo fără nicio noimă, încercând, în același timp, s-o strângă-n brațe și s-o sărute pe cărlionții ei zglobii de pe ceafă, femeia aproape că se înmuiase, dar, după ce-și apropie, cu un gest sentimental, garoafele de obraz, le aruncă de îndată cât colo, simțind un miros puternic și neplăcut.

Chiar în mijlocul buchetului, ca o floare cu arome speciale, își sălta capul o șosetă a soțului ei, murdară și lipicioasă, care, de atâta purtat, își pierduse și culoarea, și elasticitatea.

Înțelegând că viața lui de familie primise o lovitură mortală, Palcikov începu să bâiguie ceva despre criminalitatea organizată, dar Alevtina era de neînduplecat.

Împreună cu șoseta și cu buchetul acela de garoafe, toate lucrurile lui Palcikov au fost scoase din apartament și lăsate în fața ușii.

Astfel, Palcikov a fost nevoit să se mute cu totul în iubitul său Minister al Afacerilor Interne, și anume în cabinetul propriu, dormind cu dosare sub

cap, pe canapeaua din piele sintetică, și spălându-și noaptea, la chiuveta din toaleta comună, când nu se mai afla nimeni pe-acolo, șosetele, chiloții și cămășile.

Odată, anchetându-l pe un afacerist care, înainte de a fi reușit s-o ștergă peste graniță, izbutise să umple până la refuz, cu diamante siberiene, craniul defunctei sale bunici, expediind sicriul de zinc pe ruta Șeremetievo – Brighton-Beach, pentru ca bătrâna să-și poată dormi somnul de veci, prețindea el, în același cimitir cu rudele sale, Palcikov observă că individul, încă neobișnuit cu statutul său de arestat, începu deodată să zâmbească sarcastic, privind undeva, pe deasupra anchetatorului.

Întorcându-și capul și ridicându-și privirea, Palcikov observă înspăimântat cum deasupra baghetei de sus a hărții administrative a Uniunii Sovietice atârnavu șosetele sale, puse de-cu-seară la uscat și uitate acolo; printre ele, și cea vinovată pentru drama sa de familie.

Cu toate încercările lui Palcikov de a le ascunde colegilor drama prin care trecea, ei, cu flerul lor profesional și în ciuda celor care le subestimează eroismul lor tăcut de cavaleri ai ordinii publice, au înțeles totul.

Obișnuiți să lucreze cu scenarii și supoziții, colegii de serviciu nascociră o poveste melodramatică în legătură cu întâmplările din ultima vreme din viața lui Palcikov, poveste potrivit căreia el ar fi fost nevoit, în realitate, să-și părăsească soția din motive principiale, dat fiind faptul că, în maniera sadică în care gândea această femeie, ea îl alesese, în locul soțului și a mult prea mizerabilului său salariu, pe un patron de firmă de calculatoare, al cărui hobby era un *terrarium* de apartament, populat cu o groază de reptile.

În țara noastră, inclusiv în Ministerul Afacerilor Interne, cei modești și nefericiți sunt mai iubiți decât cei fericiți și plini de importanță, motiv pentru care reputația lui Palcikov, susținută și de o asemenea legendă care-ți trezește mila și îndurarea, a început să crească și, odată cu această nouă lumină în care era pus, începură să i se dea spre rezolvare cazuri din ce în ce mai importante.

Odată, l-au trimis în capitala unui județ, unde se întâmplase un caz, cunoscut sub denumirea conspirativă de „Locomotiva“, deși mult mai bine i s-ar fi potrivit versul unui cântec revoluționar: „*Locomotiva noastră zboară înainte*“. După cum știm cu toții, în strofa a doua se menționa și stația în care se va opri această locomotivă: *Comunismul!*

În această capitală de județ, exista un spital pentru copiii bolnavi de poliomielită. El era amenajat pe un deal, într-o fostă proprietate a șefului adunării aristocrației locale care, în primele zile ale revoluției, își donase proprietatea sa din marmură albă, pentru a se înființa acolo un spital, faptă pentru care, în timpul războiului civil, a fost răsplătit cu un glonț în cap, reproșându-i-se că ar fi încercat să întrețină o corespondență secretă cu pri-

zonierul din Casa Ipatiev (Țarul Nicolae al II-lea), în scopul de a-l ajuta să evadeze.

Respect pentru oameni și cărți

Spitalul găzduia aproximativ două sute de copii. În ciuda dotărilor precare și a lipsei de medicamente, nemuritorii medici ruși de țară îi salvau și ei cum puteau pe bieții copii – dacă nu pe toți, măcar în cea mai mare parte.

Și deodată, în toial iernii, explodă cazanul enorm, în întregime ruginit, al centralei termice, fabricat încă înainte de revoluție la Uzinele Putilov. Treptat, pereții spitalului începură să se umple pe dinăuntru de promoroacă, iar în saloanele post-operatorii, copiii mureau din cauza frigului. Potrivit experienței istorice a poporului rus, în spital au început să fie instalate sobe de fontă, dar acestea s-au dovedit a fi doar o rezolvare de moment a situației. Pentru a-i salva pe copii, era nevoie de un cazan nou.

Cel mai apropiat furnizor posibil – Uzina de cazane din Leningrad – a cerut un termen de două luni.

Mai marii orașului s-au adunat la sfat și au început să întoarcă problema pe toate fețele.

Cuiva i-a trecut prin minte o idee genial de simplă: să fie adusă în curtea spitalului o locomotivă cu aburi, pentru a fi conectată la țevile de încălzire.

Au găsit o locomotivă veche, în stare de funcționare. Dar cel mai apropiat nod de cale ferată era la cinci kilometri.

Salvarea veni din partea armatei. Militarii s-au angajat s-o aducă până în curtea spitalului printr-o străveche metodă rusească – târând-o!

Se ivise un eveniment nou în istoria orașului și toate unitățile de muncă și-au întrerupt activitatea. Pe trotuare, mulțimea flutura stegulețe și floricele de hârtie, ca și cum ar fi primit vizita unui șef de stat cu valută puternică și stabilă. În față, mergeau trei motocicliști în uniforme kaki și, nu se știe de ce, cu puștile-mitraliere pe umeri. După ei, mărșăluiau pionierii, lovind cu bețișoarele în tobele lor care răsunau foarte tare în aerul acela înghețat. În urma lor, fanfara militară ridica deasupra capetelor tubele aurii. Pe mijlocul străzii, se opinteau patru tractoare puternice, târând după ele locomotiva pe care scria „*Ne vom opri în comunism*” și răbind în chip monstrous asfaltul cu șenilele și cu roțile lor ruginite, de „mamuți ai cincinalelor”.

De-a lungul trotuarelor, paralel cu această manifestație, înainta cu viteză mică un GAZ urâțel, neîngrijit; în schimb, pe scara lui luceau două cizme lustruite lună, încrețite ca o armonică pe care ai fi putut să cânti orice melodie. Proprietarul cizmelor – un maior cam cherchelit și semănând cu o matrioșă în uniformă, dar plin de entuziasm războinic – comanda cu însuflețire procesiunea. Când locomotiva se poticnea, maiorul urla într-un megafon, cu înflăcărarea cu care Suvorov își comandase trupele sale în Alpi:

– Încă puțin, băieți! Trăiască Patria! Să ne-ajutăm copilașii oropsiți! Înainte, dragii mei!

Cu sprijinul moral al populației și al muzicii de fanfară, locomotiva ajunsese până la porțile spitalului. Țevile au fost puse cap la cap și sudate. A fost adus și cărbunele. Dar deodată se ivi o problemă: cine se va ocupa de întreținerea focului?

Ar fi fost nevoie de fochiști de locomotivă profesioniști, dar de unde să-i iei? Meseria aceasta dispăruse, împreună cu locomotiva care nu mai ajunsese niciodată în stația comunismului...

În cele din urmă, au găsit doi moșnegi pensionari, cu un trecut de fochiști ai căilor ferate, dar amândoi s-au dovedit a avea străvechi năravuri de înavuțire. Ei câștigau de pe urma cultivării căpșunelor în propriile grădini atât de mulți bani, încât au cerut pentru două luni de exercitare a meseriei de fochist zece mii de ruble pentru fiecare din ei, iar acești bani nu erau o nimica toată pe vremea aceea. De unde să aibă spitalul atâția bani?

Directorul ocolului silvic din împrejurimi, un om cu suflet deschis dar îngrădit de Codul Penal, își riscă poziția pentru salvarea bietilor copilași, angajându-i fictiv pe cei doi babalâci, împreună cu soțiile lor, ca și cum toți aceștia ar fi fost o brigadă de tăietori de lemne. Din scânteie se aprinse flacăra, și boșorogii începură să arunce cărbunele-n foc cu un entuziasm tineresc.

De-a lungul a două luni grele de iarnă, vechea locomotivă scoase pe nări fumul ei salvator, iar locuitorii orașului, privind la minunăția albastră, se mândreau cu ingeniozitatea meșterilor ruși:

— Iată că știm să facem și noi ceva!

Dar, peste două luni, uzina din Leningrad termină execuția noului cazan, iar focul de sub cazanul bătrânei locomotive a fost stins, spre dezamăgirea copiilor care se obișnuiseră cu căldura lui prietenoasă.

Mai marii orașului căzură din nou pe gânduri: de unde să ia ei atâția bani pentru refacerea asfaltului brăzdat de șenilele tractoarelor și de roțile locomotivei și, în sfârșit, ce să facă acum cu uriașa mașinărie – doar nu era s-o târâie îndărăt, pe aceeași cale! În cele din urmă, președintele consiliului orașenesc, considerat intelectual doar pentru că, în zilele libere, cânta la flaut în orchestra de amatori, își lovi bucuros fruntea cu palma și rosti cu înflăcărare sintagma magică: „Fier vechi!”

Astfel, locomotiva a fost tăiată cu aparatul de sudură și vândută bucată cu bucată la fier vechi, iar banii câștigați s-au dus la reparația străzilor mäsacrate.

Dar, dintr-o dată, toată această operațiune ingenioasă și omenească de a salva de la îngheț copiii bolnavi de poliomielită s-a transformat într-un dosar penal îndreptat împotriva autorilor ei.

Dosarul a fost inițiat de procurorul județean adjunct care, invocând „telefoane urgente” primite de la Moscova, manipulă opinia publică în legătură cu soarta bătrânei locomotive, cu scopul de a sabota reformele democratice în curs de desfășurare.

Sosind la fața locului pentru cercetări, Palcikov constată că, în conformitate cu statele de salariu, brigada tăietorilor de lemne, compusă din doi bărbați și două femei, a căror vârstă medie se învârtea în jurul a 75 de ani, doborâse recordul mondial, exprimat în metri cubi, la tăierea lemnului. Faptul devenea și mai interesant, dacă se avea în vedere că una dintre bătrâne, angajată ca mecanic de tractor, paralizase cu cinci ani în urmă și n-ar fi putut să se ocupe de transportul buștenilor decât cu ajutorul scaunului ei cu roțile.

Cu mâinile păroase, ca de pitecantrop, și cu piciorușele scurte, ca de Napoleon, procurorul județean adjunct își înșurubă privirea sa de Robespierre de provincie în ochișorii obosiți de nesomn și de problemele lui de familie ai anchetatorului sosit din Capitală, și îi raportă direct, ca un democrat către alt democrat:

— Această brigadă fictivă este, tovarășe Palcikov, doar un fir de ață dintr-un ghem întreg de fărâdelegi descoperite de mine. În urma cercetărilor, se mai desprind și următoarele fapte criminale: risipirea de către conducerea locală a căilor ferate a bunurilor de stat, prin sus-numita „locomotivă“, distrugerea cu bună știință a trei kilometri de asfalt public, prin deturnarea unor componente progresiste ale armatei, respectiv prin scoaterea din circuitul lor firesc a patru atelaje de tracțiune din dotarea forțelor militare și, în sfârșit, înstrăinarea, dezmembrarea și vânzarea ilegală a locomotivei, cu scopul de a îmbogăți administrația coruptă a spitalului. Aparatul de partid și oamenii lui nu dorm și continuă tacit lupta lor cu reformele momentului.

„Oho, ce instinct de supraviețuire are individul! își spuse Palcikov, strâmbându-se în sinea sa. Și când te gândești că, în urmă cu șapte ani, acest luptător împotriva aparatului de partid o trimisese în lagărele din Mordovia, în baza articolului de agitație antisovietică, pe profesoara locală de muzică, doar pentru că, în timpul percheziției, au fost găsite asupra ei cartea lui Soljenițan, *Nu trăi în minciună*, un potret al lui Saharov și câteva casete cu cântecele lui Galici!“

Procurorul adjunct se aplecă apoi peste masă și nici măcar nu șopti, ci expiră conspirativ:

— Perestroika e în primejdie, tovarășe Palcikov. Am reușit să fac această descoperire doar datorită faptului că superiorul meu, procurorul-șef al județului, se află acum în vacanță – în Crimeea și, desigur, în cuibulețul cald al nomenclurii, „Ariadna“. Eu, de exemplu, depun mereu cereri, de cinci ani încoace, pentru a mă odihni la „Ariadna“, dar sunt trimis de fiecare dată la „Truskoveț“. Atât timp cât acest lingău brejnevist va sta în scaunul său, eu am mâinile legate.

„Deci, iată ce te frământă, fiu de cătea... gândi cu o tristețe sinceră Palcikov. Ai vrea să intri în cabinetul procurorului-șef călare pe această locomotivă. Ce plictiseală, ce scârbă! Îmi vine să vărs!“

Dar procurorul adjunct continuă să proiecteze cu încredere înspre Palcikov gândurile sale progresiste:

— Trebuie să lăvăm cu această locomotivă în vechea gardă! Trebuie să ridicăm problema ei până la nivel național!

„Iată încotro îți îndrepti privirile! Ești o rață de baltă și te-ai vrea vultur!“ zâmbi cu scârbă, în sinea sa, Palcikov, dar fața lui schiță un gest de înțelegere și chiar clătină din cap, în semn de aprobare.

Procurorul adjunct se înclină peste masă atât de mult, încât lăsa impresia că ar vrea să-l sărute pe Palcikov direct pe gură.

— Aș fi bucuros să duceți această discuție până la urechile șefului dumneavoastră. E cunoscut ca un adevărat luptător al perestroikăi. Tare mult aș vrea să-l întâlnesc o dată, față-n față. Am o mulțime de idei...

Ajuns aici, Palcikov nu rezistă ispitiei de a vedea cum se poate schimba dintr-o dată fața acestui om progresist.

— Aș îndeplini cu multă plăcere rugămintea dumneavoastră. Dar n-ați aflat că de ieri avem un nou șef? Cu siguranță că ziarele de mâine vor publica această știre. Da, da, ați ghicit – chiar el e. Cum s-ar spune, un comunist curat ca lacrima.

Procurorul adjunct se îndreptă puțin de spate și era evident acum că nevoia urgentă de reorientare îi cam înmuiase piciorușele napoleoniene.

— În sfârșit! exclamă el. La conducere, e nevoie de comuniști curați ca lacrima și nu de cei care, sub lozincile perestroikăi, nu fac decât să destrame o țară puternică... Destul cu atâta democrație! spuse el, și trecu din nou la emanația aceea conspirativă, folosind însă, de astă dată, cuvinte mult mai patriotice: Cu atât mai mult aș avea nevoie de-o întâlnire cu șeful dumneavoastră, cu atât mai mult! Trebuie să-i deschid ochii asupra situației din județul nostru, care clocește o conspirație împotriva socialismului. Deși pozează într-un devotat om de partid, procurorul nostru șef a ajuns de mult o marionetă în mâinile extremiștilor antisovietici. Dosarul „Locomotiva“ e numai un exemplu de discreditare a ideilor socialiste ale poporului nostru. Să-l arunci la fier vechi pe acest erou al Războiului Civil și al Războiului Pentru Apărarea Patriei, să-l vinzi la fier vechi pe veteranul primelor cincinale – asta e o mare greșală politică. E timpul să ne salvăm Patria!...

— Vreți un sfat? spuse cu fățărnicie Palcikov, cu o căldură supranaturală în glas, ce-i venea parcă direct de la hornul locomotivei vândute acum la fier vechi.

— Tocmai de aceea am rugat Capitala să vă trimită pe dumneavoastră... se gudură procurorul adjunct.

— Clasați dosarul locomotivei! spuse Palcikov cu o grijă ieșită din comun, asemenea unui bunic ce-și îndrumă nepotul.

— Nu-nțeleg de ce... rămase mască procurorul adjunct.